

Pěkného pstruha byl bych včera málem ztratil. Bral, bral, a já toho neviděl, necítil, poněvadž jsem mával kapesníkem za vlakem, který za zády mi prchal vraceje domovům poslední červené košile. Červené košile všechny byly v oknech a v každém okně byl kapesník. Nebyly to sice již ony jásající a vysoko vzlétající kapesníky, jako když se jelo vzhůru, ruce, které je držely, zdály se unavené, ale přece ještě třepotalo se to bílé ve všech oknech — nu, tak jsem mával, mával... Mával nikoliv tomu, co jest, ale tomu, co by mohlo býti a co snad jednou... Buďme optimisty.

Pstruha jsem nicméně dostal; háček měl až bůhvídkde. Uložil jsem jej do sáčku k prvnímu a odhodlal jsem se čekat na třetího. To činím pravidelně, ač pravidelně jdu domů toliko se dvěma. Je to již můj osud. Ale takové čekání je dobrou příležitostí k meditacím. Anebo ke vzpomínkám.

A tož jsem vzpomínal, jako ti tisícové, kteří se již navrátili domů s hlavou až do bolava rozjitřenou nebo omámenou, vzpomínal jsem na Prahu. Také jsem ji opět jednou spatřil. Pro jediný den. Bylo toho však dosti.

Nějakou pitomost bylo mi v Praze vyříditi, jednu z těch, k nimž nutí božího tvora hloupost lidská a moudrost zákonů. Neobětoval jsem jí ani hodinu. Zapomněl jsem na ni pod prvními slavnostními stožáry. A měl-li jsem v jedné chvíli chuť zakroutiti několik parvenuovských krků, první červenobílý prapor vesele plápolající ve větríku zaplašil můj vztek...

Až do setmění potuloval jsem se s udicí podle Svitavy. Nutno využítovati posečených luk a dobrého stavu vody. Pak jsem se převlékl jako na procházku, v Brně jsem povečeřel a po jedné hodině míjel jsem opět břehy Svitavy, odpočívající v temnu a vydechující příkrou vůni. Stará písnička: Prchající rychlík a v dáli Město, na něž nemožno nemysleti při nepohodlném dřímání. Stará písnička byla

tentokráte poněkud jiná: v rychlíku bylo více nervózy, vyzařovala z mnoha nedočkavých tváří a zdálo se, že přechází i v rytmus vlakových kol a pák; a Město v dáli, na něž jsme mysli, slibovalo ruch a slávu.

Nejsem naštěstí ani cestující obchodník, ani turista. A tak má pro mne ještě jakýsi půvab takový malý let do dálky, přerušení idyly. Nahořklý půvab. Těch pět hodin ve vlaku, toť utrpení, ale ta myšlenka, že večer stál jsem pod olšemi Svitavy a ráno projdu se Městem, po němž zde ještě tolik lidí touží, toť rozkoš. Naivní rozkoš jako všecky rozkoše, jež nám působí věci, které nám dosud nezevšedněly. Z toho ovšem následuje, že uvědomělí požitkáři mají býti opatrní. A že ti, jimž peníze všechno dovolují kdykoliv, jsou skoro jistě připraveni o požitek naivní, který je nejvyšší. Neboť peníze svádějí k neopatrnosti, aspoň peníze příliš velké.

Podřimoval jsem neklidně až do svítání a pak bez účasti zíral jsem do ranních krajin. Teprve u Jiren rozehrálo se cosi v mém nitru. Ospalost zmizela, mružel jsem si nějakou výskavou písničku a oči se mi jistě leskly, což snad ví útlá a pihovatá sokolka odněkud z Valašska, která v tu dobu také již nespala. Známé lesíčky, známá luka, známé struhy a rybníky. Všecko skoro takové jako před lety, když jsme po celé této štrece až k Hrdlořezům lovívali s kamarádem B. pro akvária.

Sokolka naproti, přes veškeru městskou poloparádu každým coulem venkovanka, hleděla rozespalýma očima do kraje. Nebyla, jak se zdá, zasvěcena příliš do tajů přírody. Neboť u jirenského lesa vyskočila náhle v radostném zmatku, rychle pohlédla na ostatní, pak na mne, jenž jsem s ní hleděl oknem, a opět ven. „Je to živé?“ vykřikla. „Ano, je to živé,“ pravil jsem se smíchem. V lehké ranní mlze stála na pokraji lesa srnka.

Těch několik vteřin mne rozveselilo. Měl jsem chuť nahlas zazpívat si, falešně ovšem, neboť jinak to neumím. A náhle zdálo se mi, že teprve před několika dny kráčel jsem alejí tohoto jirenského lesa s kamarádem B. a že ta srnka je táž, kterou jsme v tomto lese kdysi spatřili. Skočila

přes potok a zmizela v houštině směrem ke trati. Byla to první srnka ve volné přírodě, kterou jsem v životě viděl. Od té doby viděl jsem jich mnoho, ale na tu první jsem nezapomněl. Byla událostí mého městského života. A kdy-
5 bych byl domýšlivější, věřil bych, že vypravovala o nás svému potomstvu a teď přišla mne pozdravit v osobě své dcery nebo vnučky...

Znamé lesíky, známá luka, známé struhy a rybníky. A teď již černé továrny a činžáky. A teď nádraží, kde červené košile vítají pestré jihoslovanské hosty...
10

Poněkud skeptický, bez velké víry a bez nadšení, rozmražený ranním chladem kráčím s Antonínem pomalu vyzdobeným městem. Vyhlíží vesele, chystá se k národnímu svátku a k velkému peněžnímu obratu. Viděl jsem již mno-
15 hokrátě stavěti tyto stožáry, vláti tyto prapory. Zaměřili jsme po snídani k Mikulášské třídě a k novým nábřežím. To je pro mne nová Praha. Rozhlížím se tu, představuji si starou, zničenou idylu, na jejímž místě roztáhlo se pohodlně a marnotratně moderní město. Nelibuji si, nelituji, orientuji se toliko. Pak hradčanské panoráma dělá mi dobře.
20 Nestárnoucí, nezevšedňující krása. Škoda, že nemožno říci: nezohyzdění. Odvyklé oko cítí dvojnásobně ty dvě pitomé, bizarní ohavnosti: rozhlednu a Hanavský pavilón. Také Strakovská akademie překáží. A běda, na Kramářově baště
25 roste již nějaké zdivo!

Zatoužil jsem v duchu po odhodlaných teroristech, kteří by v oboru estetickém cítili rozhořčení tak jako jiní v oboru sociálním. Zatoužil jsem po národu, který by si tak vážil své krásné minulosti, že ani její obraz nedal by zohyzďovati
30 časovou hloupostí tatíků nebo zpanštělých politiků.

Šli jsme až k vyšehradskému tunelu. Jako člověk nevinný, který mnoho zapomněl ze svého pražanství, chtěl jsem projíti. Tu vidím, kterak žene se k nám obtloustlý výběřčí. Kamarád upozornil mne se smíchem: udělal jsem rychlý
35 obrat, a výběřčí vracel se rozhorleně na své místo na druhé straně. Nebylo mi líto krejcaru, neumím tak dobře počítati. Nějaký starý pud však přiměl mne ukázati záda té úřední osobě, která chtěla přepadnout člověka netušícího nic zlého.

Diváci byli by to shledali asi směšným. Smál jsem se ostatně také.

Po poledni promenoval jsem po Ferdinandce a Václavském mezi lidskými spoustami. A opět: Několikaletá dištance ztrácela se mi pomalu, neměl jsem senzace novoty. Jako bych se byl vrátil z villegiatury. Cítil jsem také, že vnitřní krása tohoto města se nezměnila, aniž jed jeho zubů vyprchal. Stará láska k tomuto městu a stará nedůvěra probudily v mém nitru dvojakou hudbu. A vyhříval jsem se v širých jeho ulicích jako ryba ve vlažné pobřežní vodě. 5 10

Řekl jsem si — a to mělo zvláštní dobrý smysl —, pojeděš do Prahy na jediný den, a nezmění-li okolnosti mimo tebe tvého úmyslu, uvítáš ráno opět břehy Svitavy. A proto nebudeš zkoumati žádných rarit, nebudeš prolézati výstav a nových památností, nýbrž až odbudeš svou věc, bez programu a beze spěchu dáš se unášeti vlnami ulic jako větříkem motýl. Osvěžíš-li několik starých dobrých dojmů, přineseš-li si nějaké nové, tím lépe. Řekl jsem si také, že pro lidi nebudu existovati a jeden kamarád jako průvodce že mi stačí. Nikoho jsem nevyhledával pro marné otázky, několik pozdravů dopadlo co nejchladněji. Měl jsem krajně požitkářský úmysl. Štěstí mi vcelku přálo. V cizím davu chodil jsem neohrožen a nedotčen. Slunce svítilo a prapory poletovaly. Konstatoval jsem málo krásných žen. Jinak jsem byl s nimi však spokojen. Krátké a uzoučké sukně, pod nimiž jsou toliko reformní kalhotky, lehké krajkoviny přes lehké spodní živůtky, dobré šněrovačky: je to nahaté, měkké, vyzývavé a příjemné a tak dobře samozřejmé ve městě, kde se nikdo již neohlíží. A mladé Pražanky, které se strojí, vynašly jakési veslování rameny přiměřené chůzi, takže uvádějí v pohyb všechny příslušné tělesné vnady, jež se vlní a zdůrazňují; je to mírný břišní a řadový tanec, který má svůj velkoměstský styl. 15 20 25 30

Rozumí se, že jsem nemohl zavřítí oči před pomníkem Palackého, kdyžtě šel jsem mimo. Byl však polou zakryt plachtami a zabarikádován slavnostním dřívím. Má již svou historii, jejíž perlou jsou slavnostní řečníci. Nemo- houce uvažovati o pomníku, uvažovali jsme aspoň o oficiel- 35

ním českém národě. Ale zanechali jsme toho brzo; nebylo to veselé ani povznášející... Také Myslbekova Václava viděl jsem poprvé, krásnou věc na místě, jež se nezdá vhodné nahoře u Muzea. Ostatně na podobné novoty musí si
6 oči teprve zvykat.

Odpoledne byl mi na Ferdinandce představen mladý český spisovatel. Lekl jsem se. Je to nejlepší snad talent z mladých, ale bál jsem se, že má výchovu estétů na druhou. Mýlil jsem se, mluvil velmi lidsky. Tedy i tu přálo mi štěstí.
10 Pak, poněvadž bylo přece nutno přivést něco z Prahy, zastavil jsem se v Artělu. To byla má jediná exkurze do umění. Dopadla dobře. Na obrazech v Uměleckém měsíčníku ledacos připadalo mi podivné. Zde, ve skutečnosti, překvapila mne u většiny líbeznost, prostota, účelnost. Také
15 láce, veliká láce dokonce. Praha by si věru měla vážit takového uměleckořemeslného podniku. A dalo by se při této příležitosti udělati malé kázáníčko na jisté adresy, jež smějí si dovoliti každou cenu a každý nevкус snad jen proto, že propagují lidové a ještě častěji pseudolidové umění
20 i „umění“.

Také Reprezentační či Obecní dům jsem navštívil. Jen potud, že jsme se na odporučení uchýlili do sklepního sálu, dobře ventilovaného a barevně jakžtakž ztlumeného. Zahlédl jsem tedy jen zcela malý zlomek všeho toho procovského luxu, jímž se tu parvenuovsky mrhalo. Víím, byli tu
25 i moudří lidé, kteří se dali omámit. Ale mě zabořelo srdce jen při pomyslení na ty milióny, za něž by se byl dal pořídit malý umělecký ráj vkusu, elegance, ducha a původnosti, kdyby u nás nebyli mladí vždy tak dlouho v klatbě, pokud
30 něco chtějí a dovedou. Hovořili jsme při laciném plzeňském (za 28 hal.!), labužnický měníce co chvíli předmět hovoru, ale nějaký správce restaurace, šermířsky prý vychovaný, nepřál nám tiché hodinky v chladném sále: hádal se se svými podřízenými v otevřené místnosti před kuchyní
35 tak vytrvale a hlučně, že jsme přestali slyšet svých slov. Odešli jsme tedy, davše mu rázné napomenutí.

Skončili jsme večer na Střeleckém ostrově, byvše ještě u Národního divadla posypání růžemi, které patřily prů-

vodu chorvatských sokolů, jenž se ubíral kamsí za most. Seděli jsme tu až do vlaku. Měl jsem vždycky rád jeho elektrické světlo mezi kaštany, jeho pestré obecenstvo při vojenských koncertech. I u Svitavy někdy na ně vzpomenu, když dostanu malou recidivu, chuť na velkoměstskou hodinku. Bylo to, jak to bývávalo, a bylo to příjemné. Nějaká vysoká dáma chodila tu promenádou. Nevím, byla-li hezká. Ale měla štíhlé bílé šaty s černým pérem na bílém klobouce a na krátkém řetízku vodila nádherného bílého ruského chrta.

V půl jedenácté vydali jsme se pomalu na vlak. Ulice byly ještě plny pestrých davů. A večer byl překrásný. Ale když u Perštýna rozloučil jsem se s Antonínem, vykročil jsem rázně a bez váhání opouštěl jsem město, strojící se ke slavnostem...

Ve vlaku židovská společnost. Kuplíř s děvčetem, jež vezl z Teplic do Pešti. Brebentili maďarsky. Pak několik moravských hostinských, kteří jeli ze sjezdu a brzo usnuli...

Čtenář se usmívá tomuto cestopisu. Já také. Na otevřeném okně stojí mi vysoká černobílá váza z Artělu, souvenir de Prague. Přinesl jsem si do ní od mistra Bandoucha malé červené růžičky: Grimson Rambler. Děti z dědiny jí říkají housenka, ale našim židovkám se líbí. Mně také. Dívám se na ni a přál bych si, aby všechny moje upomínky na Prahu byly vždy tak pěkné jako ona. A aby se v Praze dělaly samé takové pěkné věci. Tak vkusné a poctivé. Tak prosté a statečné. Třeba i v politice.